

IJzig koud

Kerstnacht 2025, Sint Catharijnekerk, ds. Eibert Kok

Lezingen: Jesaja 9: 1-6 en Lucas 2: 1-20

Kerstnacht 2025, er waait een gure, koude wind. IJzig.

Ik weet niet of er mensen zijn die buiten hebben staan wachten, maar ik vond het koud toen ik vanavond door het donker naar de kerk fietste.

Gelukkig is het hier binnen wat beschutting te vinden tegen die koude wind, en doet de verwarming z'n best om het een beetje dragelijk te maken, maar of het echt comfortabel wordt? Terwijl we daar met Kerst juist naar verlangen, naar warmte, beschutting, licht in deze donkere tijd.

En dan bedoel ik het letterlijk, want met Kerst kruipen we graag gezellig warm bij elkaar met allerlei lichtjes aan. En laten we dat vooral ook doen als dat kan. Er zijn genoeg mensen die dat missen, omdat ze geen warm plekje hebben om naartoe te gaan, of omdat ze iemand missen om Kerst mee te vieren. Juist op die dagen van gezelligheid missen ze gezelschap.

Maar ik bedoel het niet alleen letterlijk, ook figuurlijk. We snakken als mensen naar beschutting, warmte, licht in de ijzige kou van deze wereld, waar oorlogen voortduren en de dreiging van oorlog steeds meer wordt gevoeld.

Kerst is zoeken naar licht en warmte, naar vrede bovenal.

Ik merk dat ik daar behoefte aan heb. En Kerst helpt mij daarbij.

Vanavond hebben we weer dat oude kerstverhaal gehoord van Maria en Jozef en het kindje Jezus in de stal, een verhaal van tweeduizend jaar geleden, dat we in deze tijd van het jaar op heel veel plaatsen in de wereld verbeeld zien in kerststallen, soms heel klein, soms levensgroot.

De meest opmerkelijke kerststal die ik dit jaar tegenkwam, was de kerststal van de Saint Susanna parochie in Dedham in de Verenigde Staten, buiten voor de kerk. Sommige Amerikaanse kerken geven de kerststal een controversiële draai, tegen Trumps razzia's tegen immigranten. Ik kwam er bijvoorbeeld eentje tegen van het kindje Jezus gewikkeld in een zo'n zilverkleurige isolatiedeken met tie-wraps om de polsjes.

Ook deze in Dedham past in die rij.

Bijna ziet alles eruit zoals je van een kerststal mag verwachten: een stal met stro, met herders en schapen, met een engel met een boodschap, met de wijzen uit het oosten,

weliswaar is het bord erboven 'vrede op aarde' van een vraagteken voorzien, maar dat is niet zo gek, dat is de vraag van ons allemaal misschien wel: vrede op aarde? Nou hoe dan, waar dan? Alleen op de plek waar je Jozef en Maria verwacht met het kindje Jezus is de Kerststal leeg. Dat is vreemd. En er staat een bord: Ice was here. Ice is de immigratiepolitie van president Donald Trump. Die voert massale deportaties uit van mensen die volgens de overheid niet in de Verenigde Staten thuishoren.

De boodschap is duidelijk: Maria en Jozef en het kind zijn als ongewenste vreemdelingen weggevoerd of ondergedoken.

Als je goed kijkt, zie je eronder een kleiner bordje met de tekst: The Holy Family is safe in The Sanctuary of our Church. Gelukkig, zij zijn veilig.

Het doet me denken aan het kerkasiel dat in ons eigen land verleend wordt in een kerk in Kampen aan gezin dat uitgezet dreigt te worden. Al meer dan een jaar verblijft het gezin Babayants, vader, moeder, drie kinderen, daar in het kerkgebouw De Open Hof. Honderden vrijwilligers zetten zich dag en nacht met warmte en liefde in om daar de doorgaande kerkdienst gaande te houden.

Buiten is het ijsig koud.

Iets dergelijks is daar ook gaande in Dedham. If you see ice, please call luce. Dat is, zo heb ik begrepen, de vrijwilligersorganisatie van de kerk daar die zich al jaren ontfermt over het lot van de vele migranten. Deze kerk in Dedham heeft in de afgelopen tien jaar een naam opgebouwd met kerststallen die de wereld een spiegel moeten voorhouden.

Niet iedereen kan het waarderen. Sommigen keuren het af: dit kan niet, dat je Kerstmis politiek maakt.

Het punt is alleen dat Lucas, de schrijver van het Kerstverhaal zoals we dat vanavond ook weer gelezen hebben uit de Bijbel, het als eerste politiek maakt: "In die tijd kondigde keizer Augustus een decreet af dat alle inwoners van het rijk zich moesten laten inschrijven. Deze

eerste volkstelling vond plaats tijdens het bewind van Quirinius over Syrië."

Dat is niet zomaar een willekeurige tijdsaanduiding die vervangen had kunnen worden door een jaartal, nee, daarmee plaatst hij het in de politieke context van die tijd.

Die keizer Augustus hield de touwtjes strak in handen en zijn onderdanen moeten doen wat hij hen opdraagt, en wee je gebeente als je daar tegenin gaat.

Wat het evangelie wil vertellen: Die keizer kan wel denken dat hij de loop van de geschiedenis kan bepalen, dat hij als een soort goddelijke heerser de wereld naar zijn hand kan zetten. Maar nee, in die kille werkelijkheid wordt iets nieuws geboren, kwetsbaar en klein, een kind.

Zoals de engel het zei tegen de herders: "Wees niet bang, want ik kom jullie goed nieuws brengen dat grote vreugde betekent voor heel het volk: vandaag is in de stad van David jullie redder geboren. Hij is de gezalfde, de Heer." Dan moet je weten dat

die laatste woord 'Redder, gezalfde, Heer' precies de woorden zijn waarmee de keizer zichzelf graag benoemde. Hij is de sterke man, de redder van de beschaving, de gezalfde van God, de Heer, d.w.z. de machthebber over alles.

Nee, nee, nee, laat Lucas ons weten, dat is niet die blaaskaak daar in de hoofdstad die denkt dat zijn imperium zo ontzettend geweldig is, de redder van de wereld, de gezalfde van God, de Heer over alles vind je in dat kleine kwetsbare kind dat daar in Betlehem geboren wordt. Bij hem moet je zijn, wil je je leven zin en betekenis geven, wil je licht, warmte en geborgenheid vinden.

Zo vertelt Lucas het verhaal van de geboorte van Jezus, in de context van de donkere, kille, onverdraagzame politieke situatie van zijn tijd.

We hebben ook nog in de Bijbel het verhaal van de geboorte van Jezus zoals Matteüs het vertelt, met de wijzen uit het oosten.

Meestal wordt dat op of rond 6 januari aan het eind van de Kersttijd verteld, Driekoningen.

Daar moet Jezus met zijn ouders na het bezoek van de drie koningen vluchten voor zijn leven, als vluchteling de grens over. Er was voor hem geen plaats. Ongewenst.

De regionale gouverneur Herodes hield een razzia in Betlehem, met vele slachtoffers, zo vertelt het verhaal van de kindermoord in Betlehem.

Er waait een ijzig koude wind in de Kerstnacht.

Die Kerststal is een wat ongemakkelijke Kerststal. Maar het hele punt is dat de kerststal ongemakkelijk móet zijn. Je kunt politiek niet uit de kerststal houden, want de kerststal zelf is per definitie het ultieme politieke statement. Alleen zijn wij geneigd dat te vergeten, omdat we er nu eenmaal liever een knus tafereeltje van maken, pittoreske decoratie op gezellige braderietjes met glühwein en opgespoten sneeuw. In de armoedige stal van onze zelf veroorzaakte ellende, wordt onze redder geboren. Dat is Kerst. Dat is ongemakkelijk.

Omdat wij het zelf niet redden, stuurt God dat kind als onze redder.

Kom ik bij het thema van het lied dat zo gezongen zal worden: The Face of God.

Waar zien we die?

Niet in de mannen en machten die zich in deze wereld grootmaken en doen alsof zij god zijn,

nee, het gezicht van God zien we als we dat kind van Betlehem in de ogen kijken.

Mary, when you kiss your little baby you kiss the face of God...

Het is misschien een beetje vreemde associatie, maar ik moest er de afgelopen tijd steeds aan denken als ik mijn verpakking met papieren zakdoekjes uit mijn broek zak haalde.

Op die verpakking staat: zacht en sterk. Dat is het, dacht ik dan. Wij denken vaak, of veel mensen denken dat: hard en sterk horen bij elkaar.

Er is een roep om sterk leiderschap, en er moet hard opgetreden worden. Hard en sterk hoort bij elkaar. En zacht hoort bij slap: soft!

Maar Kerst leert mij: lever je niet uit aan hard en sterk, maar vertrouw je toe aan zacht en sterk, zoals dat kind van Betlehem het in zijn leven heeft waargemaakt. De zachte krachten zullen winnen.

Dat zie je als je dat kind van Betlehem in de ogen kijkt. Dán zie je the face of God.

Ik wens iedereen toe dat na deze ijzig koude kerstnacht, de zon van de kerstmorgen gaat schijnen, de zon van licht, warmte, liefde, geïnspireerd door dat kind van Betlehem.